

Brüssel, 24.10.2016
COM(2016) 689 final

2013/0028 (COD)

**KOMISJONI TEATIS
EUROOPA PARLAMENDILE,**

mis on esitatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõike 6 alusel

ning milles käsitletakse

nõukogu seisukohta seoses järgmise õigusakti vastuvõtmisega: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1370/2007 riigisiseste raudteereisijateveoteenuste turu avamise osas

(EMPs kohaldatav tekst)

**KOMISJONI TEATIS
EUROOPA PARLAMENDILE,**

mis on esitatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõike 6 alusel

ning milles käsitletakse

nõukogu seisukohta seoses järgmise õigusakti vastuvõtmisega: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1370/2007 riigisiseste raudtee-reisijateveoteenuste turu avamise osas

(EMPs kohaldatav tekst)

1. TAUSTTEAVE

30. jaanuaril 2013 võttis komisjon Euroopa raudteeveoteenuste kvaliteedi parandamiseks ja teenuste valiku suurendamiseks vastu kuuest seadusandlikust ettepanekust koosneva ulatusliku paketi.

Selleks et muuta raudtee reisijate jaoks atraktiivsemaks transpordiviisiks ja soodustada ühelt transpordiliigilt teisele üleminekut, on vaja parandada teenuste kvaliteeti ja tõhusust. Avaliku sektori nappe vahendeid on võimalik majanduslikult paremini ja jätkusuutlikumalt ära kasutada.

Kõnealuse paketiga soovitakse ka soodustada innovatsiooni ELi raudteesektoris, et täita kasutajate ootusi. Selleks kasutatakse kolme omavahel seotud eri võimalust:

- (1) riigisisese reisijateveoturu avamine konkurentsile ja pakkumismenetluse kohustuslikuks muutmine teenuste riigihankelepingute sõlmimisel;
- (2) taristuettevõtjate sõltumatuse suurendamine nii, et nad kontrolliksid kõiki raudteevõrgu põhifunktsioone ja tagaksid kõigile õiglase juurdepääsu raudteetaristule;
- (3) Euroopa Liidu Raudteeameti osatähtsuse suurendamine, muutes selle ühtseks kontaktpunktiks, mis annab ettevõtjatele välja üleeuroopalisi veeremi turule laskmise lube ja üleeuroopalisi ohutustunnistusi.

Euroopa Parlamendile ja nõukogule ettepaneku edastamise kuupäev
(dokument COM(2013) 28 final – 2013/0028 COD):

31. jaanuar 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse kuupäev:

11. juuli 2013.

Regioonide Komitee arvamuse kuupäev:

8. oktoober 2013.

Euroopa Parlamendi seisukoha kuupäev, esimene lugemine:

26. veebruar 2014.

2. KOMISJONI ETTEPANEKU EESMÄRK

Komisjoni ettepaneku (milles käsitletakse määruse (EÜ) 1370/2007 muutmist) üldine eesmärk on parandada raudtee-reisijateveoteenuste kvaliteeti ja suurendada nende tõhusust. See peaks suurendama raudteesektori konkurentsivõimet võrreldes teiste transpordiliikidega ja edendama ühtse Euroopa raudteepiirkonna arengut.

Komisjon tegi üldise eesmärgi saavutamiseks ettepaneku muuta kohustuslikuks võistleva pakkumismenetluse kasutamine teenuste riigihankelepingu sõlmimisel, et suurendada siseriiklike raudteeveoturgude konkurentsivõimet. Ettepaneku eesmärk on suurendada raudtee-reisijateveoteenuste tõhusust ja parandada nende kvaliteeti. Asjaomastele meetmetele on lisatud sätted, millega tagatakse võistleva pakkumismenetluse jaoks soodsad raamtingimused, mis muu hulgas hõlmavad veeremile juurdepääsu eeskirju.

Komisjoni ettepanek on tihedalt seotud ettepanekuga muuta Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. novembri 2012. aasta direktiivi 2012/34/EL (millega luuakse ühtne Euroopa raudteepiirkond (uuesti sõnastatud)), et kehtestada raudteeveo-ettevõtjatele avatud juurdepääsu õigused ja karmistada taristu haldamist käsitlevaid sätteid, et soodustada mittediskrimineerivat juurdepääsu raudteetaristule.

3. MÄRKUSED NÕUKOGU SEISUKOHA KOHTA

Nõukogus 17. oktoobril 2016 esimesel lugemisel vastu võetud seisukohas toetatakse komisjoni ettepaneku põhieesmärki parandada avalike raudtee-reisijateveoteenuste kvaliteeti ja tõhusust, muutes kohustuslikuks kasutada raudteeveoteenuste riigihankelepingute sõlmimisel võistleva pakkumismenetluse põhimõtet. Nõukogu seisukohas nõustutakse ka sätetega, mis on kavandatud selleks, et tagada võistleva pakkumismenetluse jaoks soodsad raamtingimused.

Ehkki nõukogu seisukohas ei minda paljude küsimuste puhul nii kaugele, kui komisjon oleks soovinud, tuleb märkida, et võrreldes praeguse määrusega (EÜ) nr 1370/2007 on mitmel põhjusel siiski tehtud märkimisväärsed edusamme.

- Komisjon tegi ettepaneku ühtlustada kõikide kõnealuse määrusega hõlmatud transpordiliikide puhul lepingute sõlmimist käsitlevaid eeskirju ning teha raudteeveoteenuste riigihankelepingute sõlmimisel võistleva pakkumismenetluse põhimõtte järgimine kohustuslikuks. Nõukogu seisukoht toetab komisjoni ettepanekut, kuna sellega nähakse ette kohustus järgida raudteeveoteenuste riigihankelepingute sõlmimisel pakkumismenetlust, et vältida olukorda, kus riigihankeleping sõlmitakse otse, ilma mis tahes täiendavate põhjendusteta. Seisukohaga on ette nähtud ka mitu erandit, kuid need on piiravad, täpsed ja objektiivselt formuleeritud ning sisaldavad teatavaid kaitsemeetmeid, et vältida kuritahtlikku kõrvalehoidmist võistleva pakkumismenetluse põhimõtte kohaldamisest. Lisaks on seisukoha tekstis märgitud, et kui riigihankeleping sõlmitakse konkreetsete turustruktuuridega seotud erandi kohaselt otse, peab asjaomane leping olema kooskõlas komisjoni ettepaneku eesmärgiga, st parandama avalike raudteeveoteenuste kvaliteeti ja tõhusust. Selles osas vastab nõukogu seisukoht komisjoni eesmärgile parandada raudtee-reisijateveoteenuste kvaliteeti ja suurendada nende tõhusust.

- Komisjoni ettepanek sisaldas rangemaid eeskirju avaliku teenindamise kohustuse määratluse kohta. Kõnealuste eeskirjade eesmärk oli nõuda pädevatelt asutustelt, et nad koostaksid üksikasjalikud ühistranspordikavad, kus on kindlaks määratud ühistranspordipoliitika eesmärgid. Lisaks pidid pädevad asutused teatavate kriteeriumide alusel põhjendama, missuguseid avaliku teenindamise kohustusi nad kavatsesid seada ühistranspordiettevõtjatele ja millises mahu, et saavutada ühistranspordikavades kindlaks määratud eesmärgid. Ehkki nõukogu seisukohas ei minda nii kaugele, kui komisjoni ettepanekus, märgib komisjon, et see sisaldab siiski selgemaid eeskirju avaliku teenindamise kohustuse määratlemiseks ja kirjeldamiseks. Tekstiga on ette nähtud ka mõned üldised kriteeriumid, mida pädevad asutused peavad avaliku teenindamise kohustuse määratlemisel järgima, võimaldades vajaduse korral paindlikuma lähenemisviisi kasutamist.
- Nõukogu seisukohaga tagatakse ka asjakohase teabe õiglane ja läbipaistev edastamine kõikidele pakkujatele, et tagada pakkumismenetluse käigus võrdne kohtlemine. See uus säte on kooskõlas komisjoni ettepanekuga.
- Komisjon kehtestas väikesemahuliste raudteeveo otselepingute väärtuste jaoks konkreetseid ülemmäärad. Nõukogu seisukohas on kõnealuseid ülemmäärasid suurendatud. Komisjon leiab siiski, et kõnealused ülemmäärad kajastavad õigesti otselepingute lubamise loogikat juhtudel, kui pakkumismenetluse korraldamisega seotud kulud on eeldatavast kasust suuremad.
- Komisjon tegi ettepaneku panna pädevatele asutustele kohustus tagada mittediskrimineeriv juurdepääs veeremile, mis on raudtee-ettevõtjate jaoks pakkumismenetluses osalemisel kõige suuremaks takistuseks. Kõnealune kohustus on nõukogu seisukohast välja jäetud, kuna sellel võib olla kahjulik mõju avaliku sektori vahenditele. Samas on nõukogu seisukohas pandud pädevatele asutustele kohustus hinnata võimalike pakkumismenetluste puhul seda, kas veeremile mittediskrimineeriva juurdepääsu tagamiseks tuleks meetmeid võtta, ja avaldada see hinnang. Seisukoht sisaldab ka mitmesuguseid meetmeid, mida pädevad asutused võivad rakendada, et tagada ettevõtjatele juurdepääs veeremile. Komisjon nõustub, et nõukogu seisukoha kohane kohustus avaldada veeremile juurdepääsu käsitlev hinnang võimaldab ettevõtjatel ja komisjonil kontrollida, kas asjaomase pakkumismenetluse käigus on kõikide ettevõtjate võrdne kohtlemine tagatud.
- Nõukogu seisukoht toetab Euroopa Liidu ja liikmesriikide asjakohaseid sotsiaalseid standardeid, mida tuleb järgida juhul, kui teenuste riigihankelepingut hakkab täitma mõni teine avalikku teenust osutav ettevõtja. Komisjon nõustub nende sätetega, kuna nendega täpsustatakse praegu kohaldatavaid sotsiaalõigusi ja -kohustusi.
- Komisjon tegi ettepaneku teha võimaliku pakkumismenetluse põhimõtte kohaldamine viivitamata kohustuslikuks. Nõukogu seisukohas on tingimusteta otselepingute sõlmimise võimaluse kehtetuks tunnistamiseks ette nähtud pikem üleminekuperiood. Selle tulemusel hakatakse põhimõtet, mille kohaselt teenuste riigihankelepingu sõlmimisel peab kasutama võimalikku pakkumismenetlust, kohaldama kuus aastat pärast uue määruse jõustumist. Selle viivituse tõttu hakatakse uute eeskirjade kohaldamisest kasu saama alles mõne aja möödudes, kuid samas võimaldab see liikmesriikidel turgu muutuste jaoks ette valmistada, et vältida võimalikke struktuurseid probleeme.
- Vastavalt komisjoni ettepanekule pidi raudteetranspordi sektoris erandi alusel otse sõlmitud riigihankelepingute kehtivus lõppema hiljemalt 31. detsembril 2022.

Komisjon väljendab kahetsust, et nõukogu seisukoht lubab jätkata nende lepingute täitmist kuni asjaomaste lepingute kehtivusaja lõpuni. See tähendab, et raudteetranspordi sektoris enne üleminekuperioodi lõppu otse sõlmitud teenuste riigihankelepingud võivad kehtida kuni 2032. aasta detsembrini, mis tähenda pikka üleminekuperioodi. Samas märgib komisjon, et nõukogu seisukohaga tagatakse olemasolevate lepinguõiguste kaitse ning kehtestatakse nende õigusliku jätkuvuse tagamiseks kaitsemeetmed.

4. JÄRELDUS

Komisjon leiab, et vaatamata nõukogu seisukoha puudujääkidele aitab eespool kirjeldatud uute ja täpsemate sätete kohaldamine suurendada õiguskindlust. Lisaks loob see tugeva põhja, mis võimaldab nii transpordipoliitika eeskirjade kui ka asjakohaste konkurentsieeskirjade täitmise tagamisega aidata tulevikus kaasa raudteeturu avamisele.

Komisjon leiab, et raudteesektori avaliku teenindamise kohustusega seotud õigusaktide muutmine, mille raames raudteeveoteenuste riigihankelepingute sõlmimisel võetakse kasutusele võistleva pakkumismenetluse kohustusliku kohaldamise põhimõte ja millega luuakse selliste lepingute sõlmimiseks soodsad raamtingimused, aitab oluliselt parandada ELi avalike raudteetransporditeenuste kvaliteeti ja suurendada nende tõhusust. Võistleva pakkumismenetluse ulatuslikum kasutuselevõtt raudteelepingute puhul võib muu hulgas tagada ka avaliku sektori vahendite parema kasutamise ühistransporditeenuste osutamisel.

Kompromissina on komisjon nõukogu vastuvõetud seisukohaga nõus ja võimaldab seega Euroopa Parlamendil võtta teisel lugemisel vastu lõplik tekst. Komisjoni arvates aitab nii turu- kui ka tehnikameetmete vastuvõtmine maksimaalselt parandada raudteeveo sektori teenuste kvaliteeti ja tõhusust ning konkurentsivõimet.